# WBP – de koers van HDSR

***Consultatie commissieleden 80% versie*** ***15 oktober 2026***



HOOGHEEMRAADSCHAP DE STICHTSE RIJNLANDEN

# Leeswijzer

HDSR werkt aan een nieuw waterbeheerprogramma (WBP) voor 2028-2033. Ter consultatie ligt de 80% versie van het ontwerp WBP voor bij de commissieleden. Parallel leggen we deze versie ook voor aan betrokken partners van HDSR.

De hierna volgende presentatie geeft inzicht in het proces van het WBP en bevat de koers op hoofdlijnen voor de watertaken en de gebieden. Deze samenvatting is bedoeld als hulpmiddel om de kern van het WBP helder in beeld te brengen

# Consultatievragen - Commissie 15 oktober

**Ter consultatie leggen we de commissie twee vragen voor:**

1. In hoeverre sluit de voorgestelde koers van het WBP aan bij de tijdgeest die de commissie in juni 2026 heeft meegegeven?

2. Herkent de commissie zich in de voorgestelde koers van het WBP en de uitwerking daarvan voor de watertaken waterveiligheid, watersysteem (inclusief waterkwaliteit) en waterketen en voor de gebieden

# Proces WBP–bestuurlijke planning(?)

Planvorming | Ontwikkelrichting 2028-2033 | Besluitvorming | Inspraak | Vaststelling | WBP 2028-2033

maart | april | mei | juni | juli | augustus | september | oktober | november | december

Visie

AB/Externe participatie dilemmas

Externe participatie 80%

Uitwerking thema's en gebieden

Schrijven en vormgeving WBP

DB

AB

**21 april strategisch college:** strategische principes

**19 mei** besluitvormend college

**9 jun commissie FAZ** richtinggevende presentatie 'tijdgeest'

**7 jul strategisch college:** Richting op het instrumentarium

**7 t/m 14 sept poho-ronde** > bespreken inhoud

**8 sept strategisch college:** 80% versie + DSO + consultatievragen

**22 sept besluitvormend college:** 80% versie voor Cie én betrokken experts

**15 okt commissie** Consultatie 80% WBP

**3 nov besluitvormend college:** Ontwerp WBP

**24 nov commissie**

**16 dec AB** Ontwerp WBP vrijgave inspraak

# Proces WBP – bestuurlijke planning (2)

Het proces van het WBP kent op hoofdlijnen de volgende fasen




**Wat is er gebeurd:**

- Startnotitie en participatieplan vastgesteld in college na consultatie in AB-commissie Financiën en Algemene Zaken - oktober 2025
- AB-thema-avond over dilemma's en waarden – februari 2026
- Waarden, strategische principes en tijdgeest in AB-commissie Financiën en Algemene Zaken - juni 2026

**Waar staan we nu:**

- Consultatie commissieleden over koers van het WBP aan de hand van 80% versie - oktober 2026

**Wat komt er nog aan:**

- Ontwerp WBP (vrijgave inspraak) ter besluitvorming in het AB - december 2027
- Vaststellen definitief WBP door nieuwe AB - december 2028

# Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)

**Wat is het DSO?**

- Het DSO ondersteunt de uitvoering van de Omgevingswet en ontsluit regels en beleid over de fysieke leefomgeving via het Omgevingsloket.
- Het WBP moet als omgevingsdocument beschikbaar komen in ‘Regels op de kaart’.

**Waarom landt het WBP straks in het DSO?**

- Het WBP geeft richting aan toekomstige afwegingen in vergunningverlening, gebiedsontwikkeling en ruimtelijke planvorming.
- Daarom moeten beleidskeuzes goed worden vertaald naar het DSO en de waterschapsverordening.

**Hoe werkt het straks?**

- De gebieden uit het WBP worden op een digitale kaart zichtbaar.
- De gebruiker selecteert een locatie of gebied op de kaart.
- Vervolgens wordt zichtbaar welke doelen en beleidskeuzes uit het WBP voor dat gebied van toepassing zijn.
- Zo maken we het WBP beter vindbaar en toegankelijk voor inwoners, bedrijven, partners en initiatiefnemers.



# Participatie proces

**Voorjaar 2026**

- Expertsessies over inhoudelijke dilemma's met gemeenten, provincie, veiligheidsregio, drinkwaterbedrijf, agrarische sector, natuurorganisaties, kennisinstellingen en bedrijfsleven.

**Najaar 2026**

- Consultatie op de op 80% versie van het WBP:
  - Deelnemers aan de externe experts sessies, uitgebreid met medeoverheden.
  - Bestuurlijke consulatie met landbouw- en natuurorganisaties en medeoverheden.

**Begin 2027**

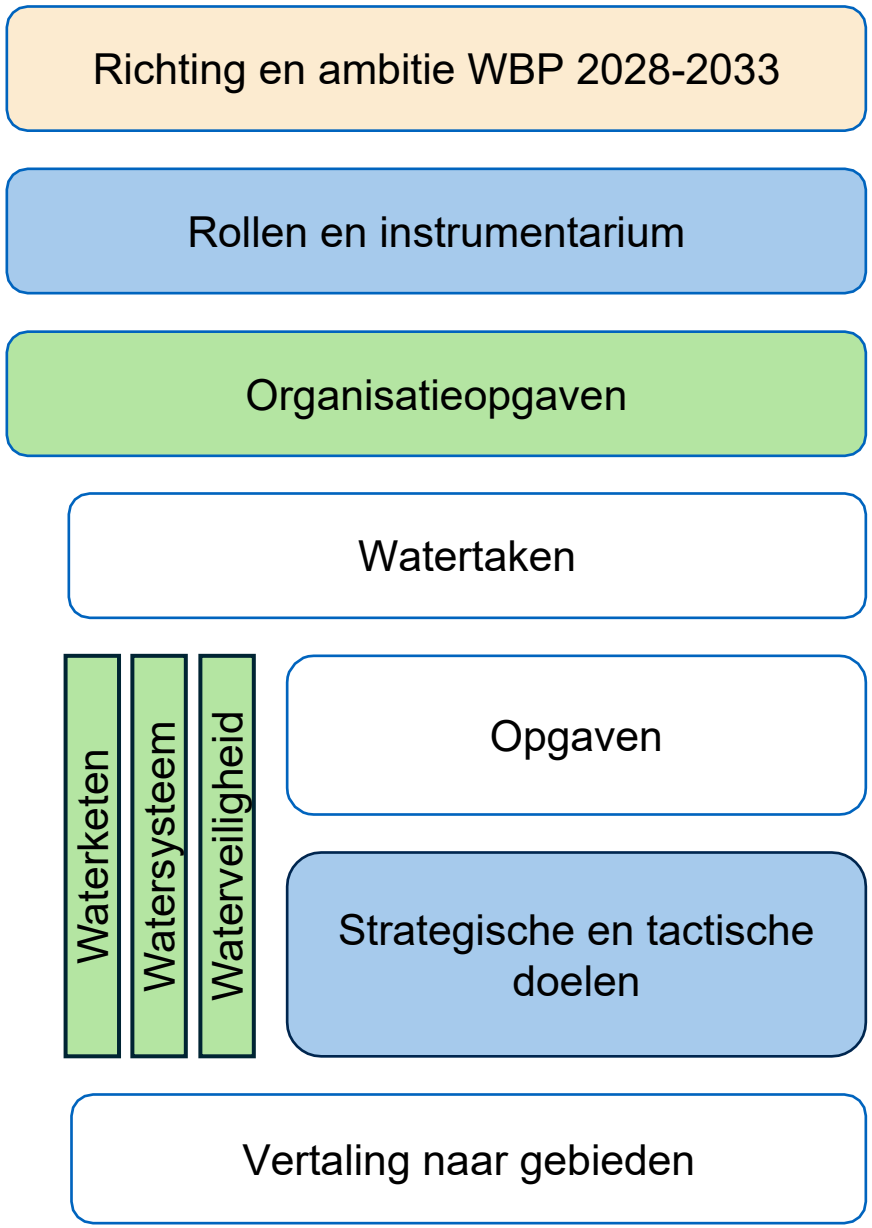
- Formele inspraak op het ontwerp-WBP



# Expertsessies – wat hebben we opgehaald?

- **Niet alles kan overal** - keuzes moeten aansluiten bij het water- en bodemsysteem.
- **Het huidige systeem vraagt om ingrepen en keuzes** - sturen op een robuust systeem voor de lange termijn.
- **Lasten, baten en schade moeten eerlijk worden verdeeld** - de huidige bekostiging sluit nog onvoldoende aan op de opgaven.
- **Een gezamenlijk beeld en samenwerking zijn noodzakelijk** - gezamenlijke afwegingen vragen om een gedeeld beeld van het systeem.
- **Van HDSR wordt een duidelijke en stevige positie verwacht** - vroegtijdig richting geven en waar nodig keuzes expliciet maken.

# De opbouw van het WBP




Tijdgeest, waarden, strategische principes

Uitwerking rollen en instrumentarium, meerlaagse veiligheid

Uitwerking organisatie opgaven: toekomstbestendige assets. Digitale transformatie, duurzame en toekomstbestendige bedrijfsvoering, weerbare en crisisbestendige organisatie en waterbewust leven

Kapstok zijn de watertaken

Uitwerking van opgaven binnen de watertaak, Watersysteem, gezond water, grondwater, etc.

Uitwerking van strategische doelen en tactische doelstellingen

De gebiedsuitwerking is de integrale koppeling tussen doelstellingen en deelgebieden: Heuvelrug, flanken, rivierengebied, veenweidegebied en bebouwde omgeving

# Koers van het WBP – de tijdgeest

Trouw

puzzels | magazine | duurzaamheid | vandaag | zingeving | verdieping | podc

Droogte

**Gaat het eindelijk heel veel regenen, blijkt ook dat weer een probleem**

deVolkskrant

Vandaag | AI-revolutie | Oekraïne | Cultuur & Media | Series | Beter Leven | Sport | Podcasts | Puzzels

NIEUWS

Deltacommissaris waarschuwt: miljarden nodig om het land droog (en soms juist nat) te houden

**Zoveelste AI-incident: Gemini, de AI van Google, hackte meerdere bedrijven** AD

**Beruchte Pro-Russische hackers openen wéér aanval op websites Nederlandse provincies** AD

nrc

NIEUWS

CBS: vertrouwen in de Nederlandse politiek heeft een dieptepunt bereikt en 'het blijft dalen'

**Links, rechts of zigzaggend deals sluiten? Chaos troef in Kamer bij beschouwingen**

**Gasgeneratoren moeten stroomnet Utrecht ook op piektijden betrouwbaar houden** NOS

Trouw

puzzels | magazine | duurzaamheid | vandaag | zingeving | verdieping | podca

Nieuws Waterkwaliteit

**Onderzoekers waarschuwen: Veel chemische verontreiniging in buitenzwemwater**

deVolkskrant

Vandaag | AI-revolutie | Oekraïne | Cultuur & Media | Series | Beter Leven | Sport | Podcasts | Puzzels

V+ ANALYSE

Zomer 2026 was écht uitzonderlijk – maar wordt snel normaal

deVolkskrant

AI-revolutie | Oekraïne | Cultuur & Media | Series | Beter Leven | Sport

V+ REPORTAGE

**In de Zuidplaspolder heeft het water de strijd gewonnen: 'Het waterschap geeft op'**

**Hypotheekrente stijgt door geopolitieke spanningen: 'Voorspellingen doen is echt kansloos'** AD

**Nederlandse waterkwaliteit blijft ondermaats, terwijl EU-deadline nadert** NOS

**Dit weekend opnieuw bizar natuurverschijnsel te zien: regen** DE SPELD

Trouw

puzzels | magazine | duurzaamheid | vandaag | zingeving | verdieping | podcas

Analyse Gebreken

**Infrastructuur lijkt kopje-onder te gaan in stuwmeer aan achterstallig onderhoud**

# Koers van het WBP – de richting overkoepelend (1)

**Tijdgeest en context – toenemende druk op de leefomgeving**

- Klimaatverandering leidt tot grotere extremen en onzekerheid i.r.t. droogte, wateroverlast en hitte.
- Schaarste aan ruimte, water, energie, grondstoffen en middelen neemt toe.
- Bodemdaling, biodiversiteitsverlies en toenemende milieudruk zetten watersystemen onder druk.
- De doelen voor waterkwaliteit vragen blijvende inspanningen, terwijl nieuwe stoffen en diffuse verontreinigingen om nieuwe oplossingen vragen.
- Maatschappelijke opgaven en belangen concurreren steeds vaker om dezelfde ruimte.
- Draagvlak voor overheidskeuzes vraagt om transparantie, duidelijke afwegingen en realistische verwachtingen
- Complexe maatschappelijke opgaven vragen niet alleen om visie en beleid, maar ook om passende instrumenten, bevoegdheden en samenwerking om resultaten te realiseren.

**De veranderende context vraagt van HDSR dat we eerder richting geven, explicieter keuzes maken en duidelijker zijn over wat het water- en bodemsysteem wel en niet aankan.**

# Koers van het WBP – de richting overkoepelend (2)

**Wat vraagt dit van HDSR? Richting geven aan ons handelen:**

- Denken en handelen vanuit meerdere tijdshorizonten: investeren in robuuste systemen voor morgen, 2050 én ruimte houden voor fundamenteel andere oplossingen richting 2100.
- Het bestaande op orde houden: instandhouding van onze assets en systemen is de basis om nieuwe opgaven aan te kunnen.
- Waterveiligheid, watersysteem en waterketen meer in samenhang benaderen.
- Water en bodem sturend bij ruimtelijke keuzes.
- Niet alles kan overal: helder zijn over mogelijkheden, grenzen, risico's en onzekerheden.
- Per opgave bewust kiezen voor een effectieve mix van rollen en instrumenten
- Samenwerken waar het kan en steviger positie nemen en sturen waar dat nodig is.

# Koers van het WBP – de richting overkoepelend (3)

## Bestuurlijk kompas

### Waarden

- Maatschappelijk
- Rechtvaardig
- Toekomstgericht



### Strategische principes

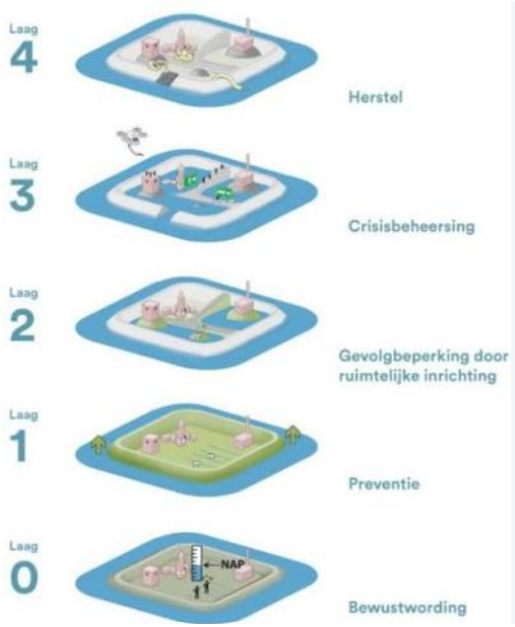
- Versterken van de watertaken als geheel
- Niet afwentelen
- Water en bodem sturend
- Rekening houden met gebiedskenmerken
- Samenwerken vanuit publieke verantwoordelijkheid
- Werken stroomopwaarts
- Helder over keuzes, grenzen en onzekerheden

# Koers van het WBP – de richting overkoepelend (4)

**Werkwijze**

- **Rollen en instrumenten:** per opgave bewuster en scherper kiezen en benutten van rollen en instrumenten

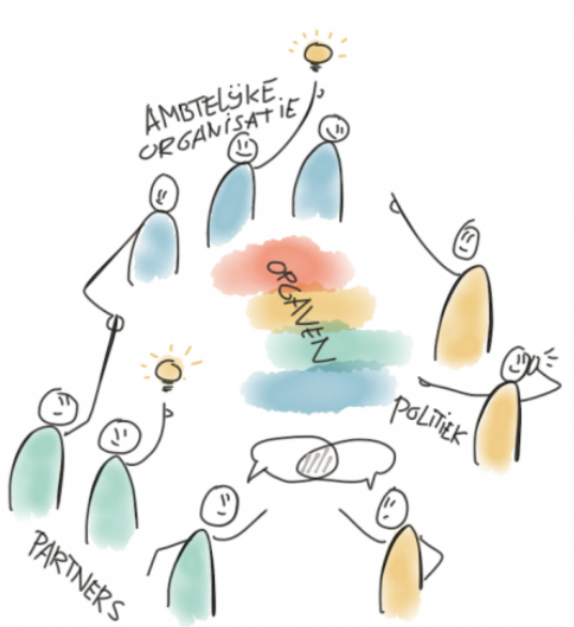
- **Meerlaags veiligheid als denkkader voor de watertaken**:
  - Waterbewust handelen
  - Preventie
  - Gevolgbeperking
  - Crisisbeheersing
  - Herstelvermogen



# Koers van het WBP - Randvoorwaarden

**Organisatorische randvoorwaarden:**

- Toekomstbestendige assets voor betrouwbare watertaken
- Informatievoorziening en digitalisering op orde
- Duurzame en toekomstbestendige bedrijfsvoering
- Weerbare en crisisbestendige organisatie
- Waterbewust handelen versterken



# Koers van het WBP – watertaken (1) - Waterketen

## Maatschappelijke meerwaarde halen uit de waterketen

- Vertrekpunt Zuiveringsvisie 2050: waterketen levert maatschappelijke meerwaarde. De maatschappelijke functie bepaalt de infrastructuur.
- Waterketen en watersysteem vormen één samenhangend en robuust systeem.
- Waterfabriek van de toekomst: zuivering als bron voor zoet water, energie, warmte en grondstoffen.
- Waterketen is energie- en klimaatneutraal en circulair.
- Waterketen draagt bij aan schoon en gezond water, (bron)aanpak van medicijnresten en nieuwe stoffen.
- Aandacht voor de betaalbaarheid en maakbaarheid van de instandhoudings- en vernieuwingsopgave.

**Rol en instrumentarium:**

- Van vooral zuiveren naar ook beïnvloeden en gezamenlijk innoveren en realiseren: we sturen samen met partners op de transitie van de hele waterketen, inclusief bronnen, gedrag en ruimtelijke keuzes.
- Samenwerken blijft het vertrekpunt, maar we benutten bewuster innovatie, kennis, financiële prikkels, communicatie, lobby en waar nodig regelgeving om maatschappelijke effecten te bereiken.

# Koers van het WBP – watertaken (2) – Watersysteem (incl. waterkwaliteit)

## Het watersysteem op orde én voorbereid op de toekomst

- Vertrekpunt is het watersysteem: aandacht voor de instandhoudingsopgave.
- Het watersysteem versterken voor 2050 en ruimte houden voor fundamenteel andere oplossingen richting 2100.
- Waterketen en watersysteem vormen één samenhangend en robuust systeem.
- Een toekomstbestendig watersysteem is robuust, gezond en ecologisch veerkrachtig.
- We voorkomen achteruitgang van waterkwaliteit en natuurwaarden en verbeteren deze waar nodig.
- Niet alles kan overal: (grond)water en bodem sturend.
- Voorbereid zijn op situaties waarin droogte, waterschaarste of wateroverlast optreden en hierover tijdig het gesprek voeren met gebiedspartijen.
- Herstel en bescherming van de grondwaterbalans.

**Rol en instrumentarium:**

- Vroegtijdig richting geven: we brengen water en bodem eerder in bij ruimtelijke keuzes en maken helder wat wel/niet past binnen de draagkracht van het watersysteem.
- Samenwerken waar het kan, sturen en borgen waar dat nodig is, met een bewuste inzet van kennis, invloed, lobby, regelgeving en andere instrumenten.

# Koers van het WBP – watertaken (3) - Waterveiligheid

## Beschermen en ruimte reserveren

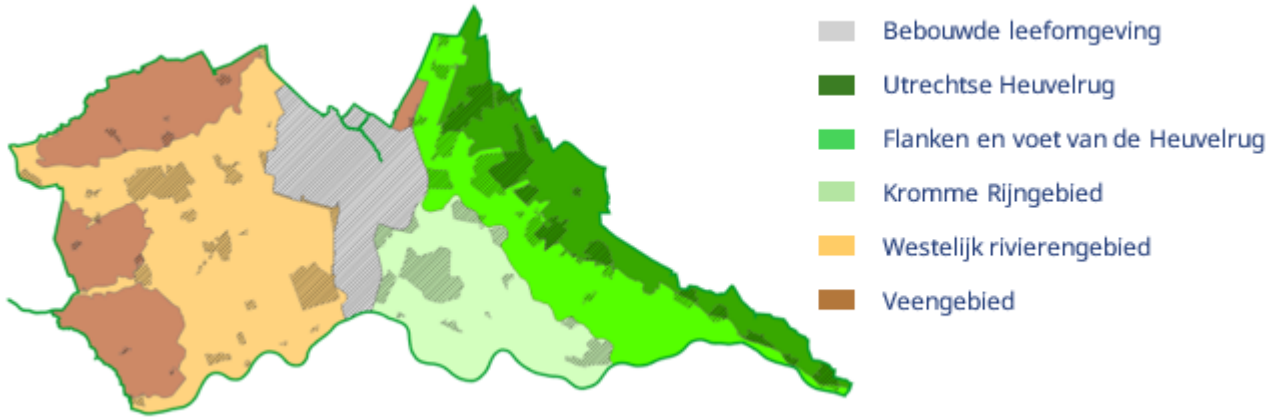
- Waterveiligheid als sturend principe bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Vroegtijdig reserveren van ruimte voor toekomstige dijkversterkingen.
- Actievere rol in ruimtelijke ordening en bovenregionale discussies.
- Keringen versterken richting 2050 en ruimte houden voor fundamenteel andere oplossingen richting 2100.
- Verbinden van lokale, regionale en nationale waterveiligheidsopgaven.

**Rol en instrumentarium:**

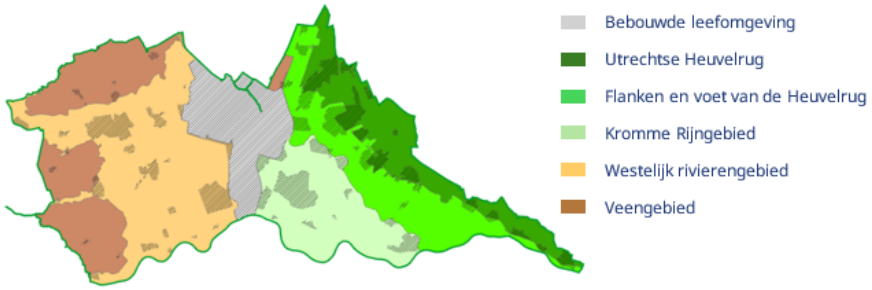
- Van vooral beschermen naar ook ruimtelijk en strategisch borgen: we geven eerder richting aan ruimtelijke ontwikkelingen, reserveren ruimte voor toekomstige dijkversterkingen en brengen waterveiligheid vroegtijdig in bij keuzes van anderen.
- Samenwerken blijft de basis, maar we versterken ook weerbaarheid, crisisvoorbereiding en waterbewustzijn en benutten bewuster kennis, invloed, grondinstrumenten, lobby en waar nodig regelgeving om waterveiligheidsbelangen te borgen.

# Koers van het WBP – Gebieden

- Water en bodem sturend: fysiek geografische gebiedskenmerken zijn leidend voor de uitwerking van de watertaken in gebieden
- Daarom heeft ieder gebied een eigen focus (zie volgende sheets)
- We onderscheiden 6 gebieden :
  - Bebouwde leefomgeving
  - Utrechtse Heuvelrug
  - Flanken en voet van de Heuvelrug
  - Kromme Rijngebied
  - Westelijk rivierengebied
  - Veengebied



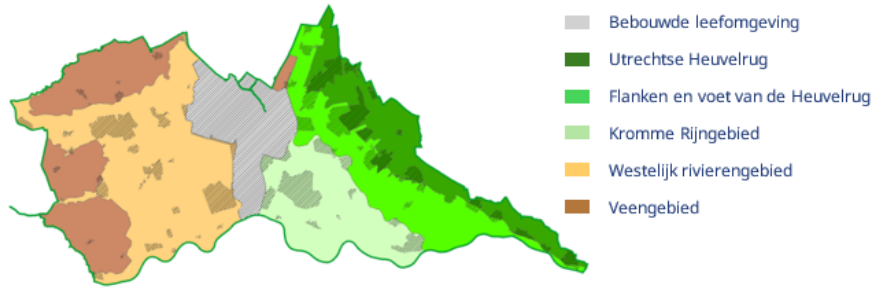
# Koers van het WBP – Gebiedsuitwerking (1)
# Bebouwde leefomgeving




**Klimaatbestendige steden en dorpen**

- Water en bodem sturend bij woningbouw en herontwikkeling.
- Bestaand bebouwd gebied ontwikkelen als spons: vasthouden, bergen en infiltreren.
- Klimaatadaptief bouwen en ‘bouwen met natuur’ als uitgangspunt.
- Waterkwaliteit, leefbaarheid en gezondheid integraal meenemen.

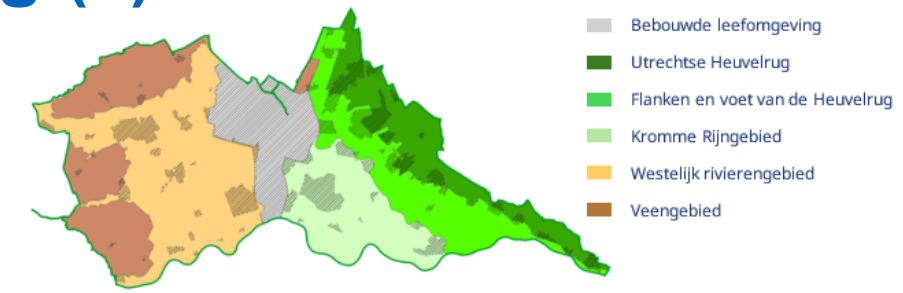
# Koers van het WBP – Gebiedsuitwerking (2)
# Utrechtse Heuvelrug




**Infiltreren en grondwaterbalans herstellen**

- Herstel grondwaterbalans..
- De Utrechtse Heuvelrug blijft de natuurlijke zoetwaterbuffer van de regio.
- Water langer vasthouden en infiltreren om grondwater aan te vullen.
- Herstel van kwelstromen naar natuurgebieden en landbouwgronden.
- Bescherming van grondwater voor natuur, drinkwater en toekomstige generaties door onttrekking-plafonds, besparing en afspraken.
- Bescherming en verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit.

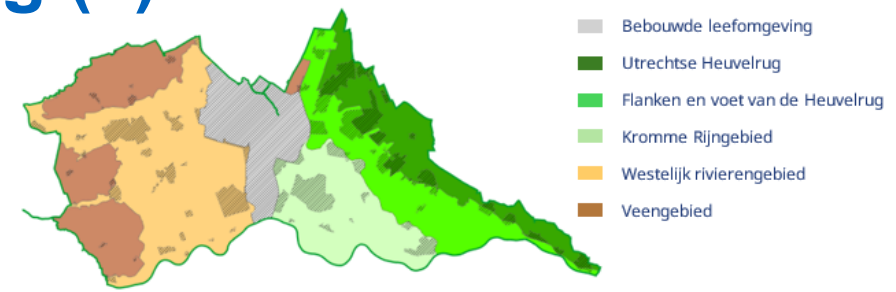
# Koers van het WBP – Gebiedsuitwerking (3)
# Flanken en voet van de Heuvelrug




**Water vasthouden**

- Water vasthouden zodat infiltratie op de Utrechtse Heuvelrug effect krijgt.
- Herstel van kwelafhankelijke natuur en watersystemen
- Meer ruimte voor grondwater- en peildynamiek. Daarbij hoort een grotere kans op wateroverlast.
- Groenblauwe verbindingen versterken voor natuur, waterkwaliteit en biodiversiteit.

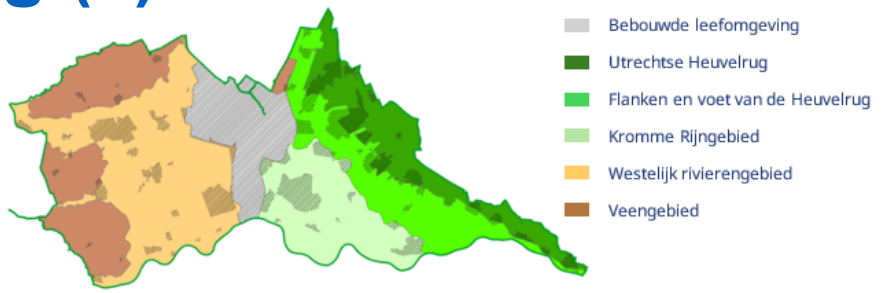
# Koers van het WBP – Gebiedsuitwerking (4)
# Kromme Rijngebied




**Leven binnen de grenzen van het watersysteem**

- Landbouw, natuur en waterbeheer beter bestand maken tegen extremen: droogte, waterschaarste en wateroverlast.
- Balans tussen watergebruik en beschikbare zoetwatervoorraad.
- Geen structurele uitbreiding van de wateraanvoer.
- Minder afhankelijk van externe aanvoer.
- Meer ruimte voor waterberging bij extreme situaties.
- Waterkwaliteit verbeteren door minder emissies en sterkere ecologische verbindingen.

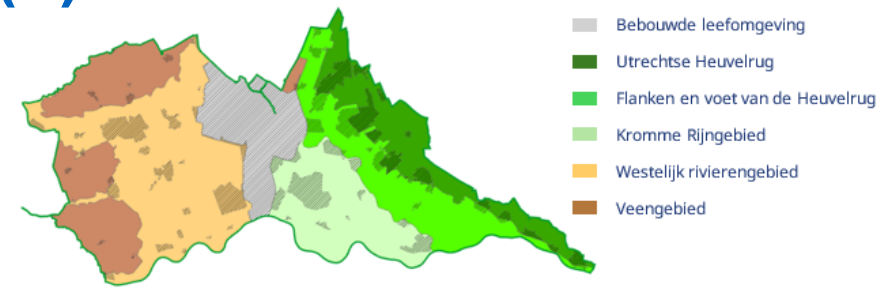
# Koers van het WBP – Gebiedsuitwerking (5)
# Westelijk rivierengebied




**Water en bodem als basis voor maatwerk**

- Verschillende bodemtypen vragen om maatwerkafweging tussen bodemdaling, wateroverlast en gebruiksfuncties.
- Water en bodem sturend bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Voldoende ruimte houden voor waterberging en waterafvoer.
- Anticiperen op verstedelijking en gebiedsontwikkeling.
- Waterkwaliteit, biodiversiteit en klimaatadaptatie verbinden in gebiedsgerichte keuzes.

# Koers van het WBP – Gebiedsuitwerking (6) Veengebied




**Bodemdaling remmen en broeikasuitstoot terugdringen**

- Hogere grondwaterstanden als uitgangspunt om bodemdaling en broeikasuitstoot te beperken.
- In de meest kwetsbare veengebieden gericht inzetten op vernatting.
- Toegroeien naar landgebruik dat past bij water- en bodem condities.
- Het watersysteem beter bestand maken tegen extreme”: droogte, waterschaarste en wateroverlast.
- Waterkwaliteit, biodiversiteit en bodemdaling zoveel mogelijk combineren in één gebiedsaanpak.

# Afronding



HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

# Bijlage 1 – Genodigden expertsessies

| Externe expert-sessie | Wateraanvoer Veenweide | Sponswerking Heuvelrug | Klimaatadaptief bouwen / WBS | Maakbaarheid van de waterketen | Bovenregionale afhankelijkheid en wateroverlast |
|---|---|---|---|---|---|
| Genodig-den | • Provincie Utrecht<br>• Veenweide Innovatie Centrum<br>• Coördinatiebureau Groene Hart<br>• Wing<br>• Stichting Gerben Struik | • Boer en Natuur Utrecht Oost<br>• LTO Noord<br>• Vitens,<br>• gemeente de Bilt<br>• gemeente Wijk bij Duurstede<br>• Deltares<br>• Staatbosbeheer<br>• Federatie Particulier Grondbezit<br>• Natuurmonumenten<br>• Provincie Utrecht<br>• Nationaal park Utrechtse Heuvelrug | • BPD<br>• Vitens<br>• Achmea<br>• gemeente Houten<br>• gemeente Woerden<br>• NMU<br>• Deltares<br>• Provincie Utrecht<br>• Woonin<br>• RIVM | • Vitens<br>• Vallei-Veluwe<br>• WSRL<br>• Tauw<br>• Heijmans<br>• GMB<br>• Oasen<br>• HHNK | • LTO Noord<br>• Provincie Utrecht<br>• Natuurmonumenten<br>• Staatsbosbeheer<br>• Utrechts landschap<br>• gemeente Utrecht<br>• KNMI<br>• gemeente Nieuwegein<br>• Rijkswaterstaat<br>• Federatie Particulier Grondbezit<br>• NFO |